

Válasz Bokros Lajosnak

VISSZHANG - LXV. évfolyam, 17. szám, 2021. április 30.

(Működőtőke vs. pénztőke) Ha a szent és a gonosz között a különbséget keressük, a leglényegesebb nem az, hogy az egyiknek kék a szeme, a másiknak talán barna (copyright M. Friedman). Bokros a működőtőke és a pénztőke közötti likviditáskülönbséget hangsúlyozza, ami létezik, de nem túl fontos, viszont nem foglalkozik a kétféle tőkemozgás céljával és hatásával a fogadó ország gazdaságára és gazdaságpolitikájára, ami természetesen sokkal fontosabb. *(Előzmény az ÉS-ben: 2021/13., 15., 16.)* A többi ellenérvével sem értek egyet, illetve hibásnak tartom (skandináv példa, ahol tíz évvel korábban súlyos ingatlanpiaci buborékkal ötvözött bankválság dúlt, Kindleberger mondanivalója a buborékokról, aki kifejezetten a rövid lejáratú pénzmozgások okozta óhatatlan túl- és alullövéseket hangsúlyozza, Hayek és Keynes egy lapon említése, akik közül az egyik az államot [jegybankot] okolta a válságért, a másik a vállalkozók hangulatingadozásait [animal spirits]). Csodálkozom azon is, hogy nem látja be, a forró pénzek tulajdonosainak a spekulációs nyereségével szemben jellemzően a fogadó ország (jegybank, költségvetés, vállalatok, lakosság) vesztesége áll - ez csupán ténymegállapítás, nem erkölcsi vagy más természetű ítélet.

Végül Bokros a hitelességet kéri számon rajtam, emlékeztetve személyes érintettségemre a magyarországi devizahitelezésben. Nos, visszakereshetők az e tárgykörben 2008 óta tett nyilvános megszólalásaim; azóta láttam és látom a magam és a bankszektor egészének a szakmai felelősségét, amely ugyan messze nem az egyetlen tényező volt, de mégis csak lényeges szerepet játszott ennek a nagyon súlyos társadalmi traumának a kialakulásában. A további okok egyike egyébként éppen a forint teljes körű konvertibilitásának a bevezetése 2002-ben, ami az EU-csatlakozás egyik feltétele volt. Ennyiben a magyar válság hasonlított a 90-es évek délkelet-ázsiai válságához, amelyben a nemzetközi pénzpiacokon szabadon közlekedő thai, indonéz, koreai és maláj bankok, valamint az ügyfelek a kamatkülönbségekkel operáltak.

N. B. Amit Bokros és hozzá hasonlóan sokan sajnos az innenső oldalon is „hitelességen” értenek, az számomra inkább a vonakodást vagy a képesség hiányát jelenti, hogy az illető a korábban vallott nézeteit vagy tevékenységeit kritikusán felülvizsgálja, ha azt pusztán az idő múlása vagy az időközben bekövetkezett változások indokoltá teszik. Mondhatnám, mint a Bourbonok...

(A jegybank szerepe) Bokrostól árnyalt értékelést kértem. A jogos bírálat és elmarasztalás mellett annak elismerését, hogy volt, amit a jegybank jól csinált (a kamatcsökkentést és a dezinflációt, illetve a „push” stratégiát a hitelezés beindítására), és hogy volt olyan is, amit vagy jól csinált, vagy nem (a forint elértéktelenedése + negatív kamatkörnyezet), de amit nem lehet egyszerűen „károkozással” elintézni.

(Az euró) Bokros az általam bírált írásban azt állította, hogy a forint megtartása mellett nem szólnak szakmai érvek (l. „tökéletesen nyitott gazdaság”). Én ezzel vitatkoztam. Most a jogállam védelmét szem előtt tartva szorgalmazza az euró mielőbbi bevezetését. Ezzel is vitatkozom. Országok sokaságának a tapasztalatai (sajnos, köztük a mi országunkéi is) azt bizonyítják, hogy az intézményrendszer önmagában nem véd a jogállam leépítése ellen. Természetesen a transznacionális intézményeknek - mint az eurónak, az Európai Bíróságnak vagy a nemrég létrehozott Európai Ügyészségnek - lehet és van is valamennyi fegyelmező, visszatartó erejük, de azért e tekintetben óvnék a túlzott illúzióktól. Így hát Bokros gondolatmenete kicsit a Karinythy-féle „tölgyfa mívű vaskerekre” emlékeztet. Ettől függetlenül is előfordulhat, hogy a jogállam szilárd ugyan az illető országban, de a döntéshozók gondolhatják úgy, hogy az előnyök, amelyek az önálló valuta jelentette nagyobb mozgástérrel járnak (elsősorban a leértékelés és

a lehetőség a jövedelmek elinflálására válság esetén), ma még vagy sokáig meghaladják a közös valutával együtt járókat (a nagyobb stabilitás, a tranzakciós költségek csökkenése, az esetleges növekedési többlet, a nagyobb fegyelem). Én ezzel a korábban kifejtettek miatt nem értek egyet, de ettől még legitim, vitaképes álláspontnak tartom.